

Monika Łapińska, Natalia Ciesnowska

Studenckie Koło Naukowe „Progress”
Państwowa Szkoła Wyższa w Białej Podlaskiej
- opiekun naukowy mgr Mariusz Pyra

KONKURENCYJNOŚĆ PAŃSTWOWEJ SZKOŁY WYŻSZEJ W BIAŁEJ PODLASKIEJ NA TLE WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Streszczenie

Konkurencja jest często postrzegana jako rywalizacja. Niewątpliwie jest także jednym z głównych źródeł kreatywności i mobilizacji ludzi na arenie m.in. politycznej, kulturalnej, artystycznej i oświatowej (Badzińska 2011).

Dla wielu tegorocznych maturzystów nadchodzące tygodnie czerwca i lipca to czas podejmowania ważnych decyzji. Kto wie, może najważniejszych... To przede wszystkim czas wyboru uczelni wyższej. Zadanie jest z roku na rok coraz trudniejsze, gdyż możemy zaobserwować zmieniający się rynek uczelni, powstają nowe kierunki studiów, modernizuje się infrastrukturę oraz aktualizuje się programy nauczania. Młodzi ludzie starają się być odpowiedzialni przy tak ciężkiej decyzji, dlatego też postępują rozsądnie i gromadzą informacje, weryfikują różne opinie w wyszukiwarkach czy na forach internetowych, a także odwiedzają serwisy poświęcone maturze i studiowaniu.

W dzisiejszych czasach coraz częściej spotykamy się z walką o studenta, ponieważ mamy niż demograficzny uczelnie wyższe pragną pozyskać większą ilość studentów urozmaicając ofertę kierunków, zachęcając wysokimi stypendiami i przyciągając dobrze wykwalifikowanych pracowników. Starają się jak najlepiej wypaść w rankingach chcąc być rozpoznawalną uczelnią w całym kraju oraz wybić się ponad inne. Celem pracy było ukazanie różnic oraz podobieństw kilku renomowanych uczelni z Państwową Szkołą Wyższą im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Ukazanie zjawiska konkurencji pomoże określić jej pozycje i wskazać kierunki, które pozwolą osiągnąć większy sukces i wykształcić coraz to więcej ludzi.

Wstęp

Konkurencyjność jest zjawiskiem wszechobecnym w otaczającym nas świecie. Każdy podmiot, który pragnie sprawnie funkcjonować a przy tym odnosić sukces musi być konkurencyjny - a więc dysponować takim zasobem, którego nie posiadają inne.

Celem pracy było ukazanie pozycji konkurencyjnej Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II na tle innych uczelni z województwa lubelskiego. Do oceny przewagi została stworzona ankieta, którą otrzymali studen-

ci wybranych uczelni z województwa lubelskiego oraz studenci z PSW. Dzięki temu będzie można wyjaśnić zjawisko konkurencji i oprzeć na przykładzie PSW w Białej Podlaskiej - Uczelni, która niezwykle sprawnie się rozwija i kto wie - może niebawem dorówna tym najlepszym z tych okolic.

Konkurencyjność - aspekt teoretyczny

Konkurencyjność należy niewątpliwie do pojęć teoretycznych, które odnoszą się więc do rynkowego sposobu regulacji. Należy zaznaczyć, że w rynkowym systemie regulacji kluczowa istota wszelkich zachowań podmiotów gospodarczych sprowadza się głównie do rywalizacji, konkurowania oraz konfrontacji na rynku na jakim obecnie się znajduje. Zatem można stwierdzić, że konkurencyjność to przede wszystkim umiejętne oraz sprawne konkurowanie - dlatego też uważane jest to za działanie dążące do przetrwania w otoczeniu konkurencyjnym. Atrybut przy dłuższym okresie przysługuje tym podmiotom, które potrafią przede wszystkim utrzymać się - być na rynku. Biorąc pod uwagę krótszy czas natomiast - za konkurencyjność uważa się posiadanie znacznej (olbrzymiej) przewagi nad rywalami, które występują na danym obszarze.

Nie można określić w sposób jednoznaczny znaczenia tego pojęcia jakim jest właśnie wyżej wymieniona konkurencyjność, gdyż „bardzo istotne jest w takim przypadku dekompozycja, rozumiana w tym znaczeniu jako identyfikacja wymiarów aspektu jakim jest konkurencyjność oraz ich opis ze zmiennością występującą w rzeczywistości gospodarczej. Na gruncie logiki praktycznej jest to nazwa dość abstrakcyjna - zatem można jednoznacznie powiedzieć, że nie ma desygnatów (Ziemiński 1995). Konkurencyjność więc to cecha, jaką można - jednak nie zawsze należy przypisać różnym podmiotom poziomów analizy w ekonomii. Należałoby zatem wyróżnić cechy absolutne oraz relatywne (Gorynia, Jankowska 2008). Cechami absolutnymi lub też nazywanymi często jako nierelatywne należy zaliczyć takie, które przede wszystkim dają się orzec o danym systemie gospodarczym, znaczenie ich natomiast nie wymaga odnoszenia ich do cech innych systemów gospodarczych lub też założenia takich relacji, które już istnieją i występują między badanym lub też innym systemem gospodarczym. Znaczenie cech relatywnych zakłada założenie, że występuje pewna relacja, która łączy dany system gospodarczy z innymi systemami gospodarczymi.

Badania nad zjawiskiem jakim jest konkurencyjność opierają się na bardzo rozbudowanej bazie, która definiuje właśnie ten aspekt. Wielopłaszczyznowość rodzi wiele problemów - a właściwie problem za problemem; zarówno z natury konceptualnej jak i metodologicznej. Problemy te z kolei wiążą się z zastosowaniem jednej spójnej i kompletnej definicji jak i jego pomiaru. Jest wiele, bardzo różnorodnych podejść do tej kwestii, jednakże można podjąć próbę jej klasyfikacji wg następującego kryterium:

- strony lub też obszaru rynku, do których należy ją odnieść,
- poziomu analitycznego, jakiego dotyczą,
- sposobu, który ma wyjaśnić dane zjawisko.

W ekonomii stosuje się pięć poziomów analizy (głównych), (Gorynia 1993):

- mikro - mikro,
- mikro,
- makro,
- mezo,
- mega (czasem uważany za globalny).

Na przedstawionych wyżej poziomach umieszcza się kolejno systemy mikro - mikro - uznając za niego np. człowieka, mikrosystemy - przedsiębiorstwa, mezosystemy - klastry, sektory czy też branże, makrosystemy - narodowe gospodarki, mega systemy - gospodarka światowa, gospodarka UE. Zatem jeżeli konkurencyjność to cecha relatywna to można powiedzieć, że przysługuje ona poziomom takim jak: mikro - mikro, mikro, mezo, makro czy regionalnemu, jak również globalnemu. Możliwe zatem jest stwierdzenie konkurencyjności jednego pracownika - wydajność pracy pracownika fizycznego, jak również konkurencyjności przedsiębiorstwa - zmiana udziału w produkcie brutto, konkurencyjności gospodarki narodowej - zdolność gospodarczego wzrostu trwałego (Krugman 1994). Przy poziomie globalnym mówiąc o konkurencyjności jest wręcz niemożliwe, bo brak odpowiedniego punktu odniesienia, zależności, kontekstu oraz oddziaływań, z którymi da się zestawić cechy światowej gospodarki.

Konkurencyjność można odnieść do strony podażowej oraz popytowej gospodarki. Konkurencyjność podażowa jest zatem ubieganiem się przez danych przedstawicieli podaży o pewne względy przedstawicieli popytu, by ci natomiast pragnęli ulokować swe zamówienia u wybranych wytwórców dóbr oraz usług (konkurencyjność podażowa jest porównaniem rezultatów zabiegów przez różnorodnych przedstawicieli podażowej strony). Przedstawiona sytuacja jest typową w rozwiniętych rynkowych gospodarkach, gdzie to, co się dzieje jest normalną sytuacją – występowanie obfitości a wręcz nadwyżek dóbr. Z innego punktu widzenia należy rozpatrywać konkurencyjność popytową, ta z kolei odnosi się do identycznej sytuacji, jednak rozpatrywanej z perspektywy odwrotnej - a więc występuje ona wtedy, gdy przedstawiciele popytu zabiegają o względy przedstawicieli podaży. Charakteryzuje to sytuacje, gdy obserwuje się nadwyżkę popytu nad podażą. W takim kontekście można także mówić o występowaniu konkurencyjnej luki w statycznym i dynamicznym sensie. Ważne jest by nie mylić luki konkurencyjnej z podażową i popytową konkurencyjnością. Zupełnie odmiennym jest konkurencyjność międzynarodowa określonej gospodarki w podażowym sensie, a czymś innym jeśli chodzi o popytowy sens tego słowa. W pierwszym przykładzie należy mówić o konkurowaniu na zagranicznych rynkach dóbr oraz usług z innymi gospodarkami jak i konkurowanie na rynku krajowym dóbr i usług z innymi gospodarkami i konkurowanie na rynku

krajowym dóbr oraz usług z zagranicznymi gospodarkami. W drugim przykładzie należy wskazać na oferowanie inwestorom zagranicznym atrakcyjnych warunków inwestowania w określonym kraju. W krótkim okresie oba przedstawione rodzaje konkurencyjności nie zawsze idą w parze. Coś innego to rywalizowanie z konkurentami dotyczące względów odbiorców, a czymś innym jest konkurowanie o dostępne na danym rynku zasoby kapitałowe, ludzkie, technologiczne i inne. Do podażowej konkurencji należy użyć określenia: rywalizacja z przedstawicielami podaży o względy popytu, natomiast konkurencyjność popytową należy określić jako: konkurowanie z przedstawicielami popytu o względy podaży.

Tab. 1. Składniki konkurencyjności i wynik oddziaływania (Gorynia 2012)

Składniki konkurencyjności	Wynik dodatni	Wynik ujemny = luka
Konkurencyjność potencjalna w nim przede wszystkim konkurencyjny potencjał, oraz zdolność konkurencyjną (ex-ante)	Większy zakres potencjału konkurencyjnego	Potencjał konkurencyjny
Strategia konkurencyjna - a więc wchodzący w nią zestaw różnych instrumentów konkurowania	Większy zakres strategii konkurencyjnej	Strategia konkurencyjna
Zrealizowana konkurencyjność, a więc pozycja konkurencyjna (ex-post)	Większy zakres pozycji konkurencyjnej	Pozycja konkurencyjna

Należy wyróżnić dwie konkurencyjności: wewnątrzbranżową i międzybranżową (Górski, Sierpiński 1977). Sposób pojmowania zjawiska konkurencyjności i jego rodzajów zależy od przyjętej definicji w określonej branży. Gdy zdefiniujemy branżę w produktowym sensie to „konkurencja wewnątrzbranżowa oznacza rywalizację z producentami identycznych dóbr - tych samych” (Górski, Sierpiński 1977). Przyjmując jednak definicję branży, która odwołuje się do technologii, to wewnątrzbranżowa konkurencja jest synonimem dotyczącym konkurowania z takimi podmiotami, które stosują taką samą technologię. Gdy założymy, że branża obejmuje swym zasięgiem gospodarcze podmioty, które zaspokajają podobne potrzeby, to konkurencja wewnątrzbranżowa będzie oznaczała rywalizację z wytwórcami takich dóbr, które zaspokajają podobne potrzeby. Prócz wewnątrzbranżowej konkurencji istnieje konkurencja międzybranżowa. Jest wiele branż, które ubiegają się o względy konsumentów, starając się zapewnić sobie bardzo wysoki udział w ich nabywczej sile. Potęga związków konkurencyjnych między różnymi branżami jest niezwykle różnorodna. Czasem ograniczanie się w analizach dotyczących konkurencji w stosunku do danej branży, którą rozumie się w produktowym sensie jest bardzo wielkim uproszczeniem, niekiedy doprowadzić może do wniosków nieprawdziwych. Uwzględnienie powiązań międzybranżowych może być niezwykle skomplikowane biorąc pod uwagę wszelkie trudności z ich identyfikacją oraz kwantyfikacją. Jednakże nie możemy zapominać o istotnych uwagach poczynionych już przez przewodników lizbońskiej szkoły, że

„zmiana ceny, na pewno wpłynie na zmianę popytu na określone atrybuty, ale również na wszystkie inne dobra, bo wywołuje zmianę realnych dochodów ludności a w konsekwencji nawet wywołuje zmianę struktury rodzinnych budżetów. Należy zatem dążyć przede wszystkim do badania związków współzależności pomiędzy rynkowymi wielkościami w ich całości, w skali całego rynku” (Górski, Sierpiński 1977).

Ważnym aspektem jest również dokonanie rozróżnienia między konkurencją na rynku krajowym jak również na zagranicznym. To, że dany producent nie eksportuje swoich wyrobów wcale nie oznacza, że nie może konkurować z rywalami zagranicznymi. Natomiast jeżeli jego krajowy rynek należy do rynków otwartych, to jest taka możliwość (dla niektórych nawet konieczność) rywalizowania z konkurencją zagraniczną na wewnętrznym rynku (konkurowanie z importem na rynku krajowym). Rozróżnienie konkurowania na rynku krajowym jak również na zagranicznym ma bardzo duże znaczenie podczas procesu kształtowania polityki gospodarczej. Zatem pojawia się następujące pytanie: czy eksport powinien być wspierany wybranymi środkami polityki gospodarczej (model enklawy) czy np. powinien być traktowany na podobnych zasadach jak produkcja, która jest przeznaczona na rynek krajowy.

Sposób wyjaśniania (rozumienia) konkurencyjności tu należy wyróżnić następujące możliwości:

- 1) Poprzez mierniki
- 2) Poprzez determinanty.

W pierwszym wypadku mówić należy o konkurencyjności wynikowej, gdzie objaśnia się poprzez wyniki danego systemu gospodarczego, co nawiązuje do pojęcia konkurencyjności *ex post*, natomiast w drugiej sytuacji należy mówić o konkurencyjności czynnikowej (objaśnianej przez determinanty określonego stanu systemu gospodarczego – konkurencyjności *ex ante*).

Konkurencyjność to cecha absolutna, można więc orzec o danym podsystemie gospodarczym, poprzez stosowanie do tego terminów, których znaczenie nie zakłada zbyt odniesienia do cech podsystemów innych, jakiejś relacji, które łączą dany podsystem z innymi podsystemami (Nowak 1985). Gdy wyobrażamy sobie skalę do mierzenia konkurencyjności, to często występuje w niej pewien określony element odniesienia cech obiektu, gdzie badamy konkurencyjność, do innych cech obiektów. A więc wydawałoby się, że konkurencyjność jest własnością relatywną (Gorynia 1998). Mówiąc o konkurencyjności danego systemu gospodarczego, przede wszystkim dążymy by poznać rezultat pewnych porównań pod kątem konkurencyjności występującymi między systemami gospodarczymi, które są ulokowane na jednakowym szczeblu w hierarchii systemów gospodarczych (Gorynia 1998). „Procedura porównywania określonych gospodarczych systemów pod kątem ich konkurencyjności pozwala stwierdzić, iż konkurencyjność to cecha relatywna w odniesieniu do kategorii należących do własności porównawczych. Zatem przy konkurencyjności danego poziomu lub też bardziej szczegółowo obiektu lokowanego na poziomie określonym, mamy prawie zawsze na myśli to, czy jest równo, bardziej, czy też mniej konkurencyjny.

Wyzwanie związane z rozwojem kraju i jego przestrzenne wymiary

Prawie wszystkie studia prospektywno - strategiczne, które były przygotowane wyłącznie dla całej Polski w niedługim czasie za kluczowe rozwojowe dla kraju wskazują przede wszystkim przymus przełamania cywilizacyjnego zapóźnienia w odniesieniu do bardzo rozwiniętych krajów Europy Zachodniej, ale również spełnienie wymogom partnerskich realizacji występujących w Europie. W studiach wskazuje się głównie na takie zadania, gdzie realizacja przyczyni się do wyrównania dystansu do krajów znacznie zaawansowanych w procesie rozwoju:

1. Pozyskanie znacznej poprawy poziomu wykształcenia młodych ludzi poprzez odpowiednie funkcjonowanie systemu edukacyjnego na każdym szczeblu: czy to powszechnego szkolnictwa, czy wyspecjalizowanego, czy też wyższego. Ma jednak to odbywać się przy wyrównaniu szans dla młodzieży bez względu na pochodzenie społeczne lub też miejsce zamieszkania.
2. Bardzo silne wsparcie nauki, która musi mieć zdolność tworzenia produktowych oraz procesowych innowacji dla usług czy przemysłu, dzięki którym poszerzy się rozwój wiedzochłonnych branż jakimi są właśnie przemysł czy usługi, a te z kolei będą posiadać większą szansę do uzyskania konkurencyjności w segmencie światowej gospodarki.
3. Gruntową oraz szybką modernizację infrastruktury techniczno - ekonomicznej. Przede wszystkim transportowa, która jest łącznikiem Polski z międzynarodowym otoczeniem, tym samym zdecydowanie zwiększy spójność społeczno - gospodarczą w przestrzeni kraju.
4. Poprawę stanu naturalnego środowiska poprzez budowę urządzeń, które służą oczyszczaniu, czy też zmianie technologii oraz poprawie świadomości mieszkańców odnoszących się do spraw ekologicznych.

Wyżej wymienione wyzwania zatem należy zamknąć w formule: edukacja – nauka – infrastruktura - środowisko. Z naciskiem na ten pierwszy aspekt, który w obecnym świecie jest kluczowym dla każdego młodego człowieka, który wkracza w dorosłe i dojrzałe życie (Brdulak 2001). Ważne jest by podjąć taką decyzję, która w każdym aspekcie będzie nas satysfakcjonowała, a czas studiów i nauki będzie utkwionym na zawsze w naszej pamięci – jako czas mile spędzony, a przede wszystkim nie stracony - a absolwenci kończą Uczelnie z doświadczeniem i bagażem naukowym.

Konkurencyjność PSW na tle innych uczelni z województwa lubelskiego

Ogólną sytuację dotyczącą kształtowania się struktury konkurencyjności PSW w Białej Podlaskiej na tle wybranych Uczelni z województwa lubelskiego scharakteryzowano w oparciu o dane pochodzące z przeprowadzonych badań metodą wywiadu kwestionariuszowego. Badania zostały przeprowadzone w trzech wy-

branych uczelniach wyższych, które dość prężnie rozwijają się na rynku i osiągają wysoką pozycję konkurencyjną w tym regionie (biorąc pod uwagę stosunek studentów do swojej macierzystej uczelni). Grupę docelową tworzyli studenci z Państwowej Szkoły Wyższej, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego oraz Politechniki Lubelskiej. Z każdej uczelni zostało wybranych po 25 osób, które pragnęły wziąć udział w ankiecie, co tworzyło próbę badawczą. Ankieta była anonimowa, zawierała 22 pytania, z czego pierwsze dwa były otwartym, by zweryfikować respondenta i odpowiednio go sklasyfikować - wg uczelni, których badania dotyczyły, zaś pozostałe 20 pytań to pytania zamknięte (3 pytania typu tak, nie, natomiast reszta to pytania jednokrotnego wyboru). Pytania dotyczyły kilku kategorii: kierunków kształcenia, kadry dydaktycznej, promocji uczelni, domu studenta, pomocy materialnej oraz atrakcyjności uczelni (wymiany międzynarodowej, płatnych praktyk zawodowych, projektów unijnych, kart miejskich).

Z przeprowadzonych badań wynika, że 54% respondentów odpowiedziało, że ich macierzysta uczelnia dysponuje 18 i więcej kierunkami kształcenia. Aż 69 osób uważa, że ich sale wykładowe są dobrze dostosowane do potrzeb studenta. Respondenci w większości odpowiedzieli, że na ich uczelniach w większości wykładają doktorzy. Badana grupa stwierdziła, że uczelnie sprawnie się promują, najczęściej są to wyjazdy promocyjne oraz targi, w których mają możliwość uczestnictwa. Połowa badanej zbiorowości odpowiedziała, że na ich uczelni jest możliwość uczestnictwa w płatnych praktykach. Uczelnie w 97% oferują wymiany międzynarodowe. Ankietowani jednomyślnie odpowiedzieli, że każda jednostka posiada swój akademik. Cena w akademiku za miejsce przeważnie w pokojach dwuosobowych kształtuje się na poziomie: 250 - 360 zł. Uczelnie udzielają wsparcia finansowego w postaci stypendiów socjalnych oraz stypendium naukowych. Aż 66% respondentów ukazało, że najniższe stypendium wynosi do 300 zł, tylko 2% odpowiedziało, że jest to suma ok. 500 zł. By otrzymać stypendium naukowe należy w większości spełnić dwa kryteria: średnia ocen z ubiegłego roku akademickiego oraz zaangażowanie w życie Uczelni. Ankietowani w 70% odpowiedzieli, że na ich uczelniach działają koła naukowe, które są ogólnodostępne dla każdego. Ostatnie pytanie dotyczyło poziomu zadowolenia studenta ze swojej macierzystej uczelni: 23% badanych ocenia panującą atmosferę jako przeciętną, 49% jako dobrą, natomiast 28% jako bardzo dobrą.

Podsumowanie

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Przyrodniczy oraz Politechnika Lubelska mają zbliżoną liczbę oferowanych kierunków kształcenia oraz posiadają bardzo dobrze wykwalifikowaną kadrę dydaktyczną. Oferują ponadto możliwość rozwoju każdego studenta poprzez płatne praktyki, międzynarodowe wymiany, targi, promocję uczelni oraz przynależność do koła naukowego.

Państwowa Szkoła Wyższa na tle wybranych Wyższych Uczelni z województwa lubelskiego osiągnęła wysoką pozycję konkurencyjną. Uzyskała to między innymi dzięki oferowanym kartom miejskim, które sponsoruje w roku akademickim 2013/2014. Co prawda każda Uczelnia posiada swój akademik, jednak cena jaką oferuje PSW w nowoczesnych pokojach jest najatrakcyjniejsza. Najniższe stypendium, które w większości oferują Uczelnie z województwa lubelskiego wynosi 300 zł - dzięki czemu w PSW można za nie opłacić pokój w domu studenta. Województwo lubelskie graniczy z państwami słowiańskimi i do każdej Uczelni obcokrajowcy mają zbliżoną odległość, to jednak największy odsetek studentów trafia do Państwowej Szkoły Wyższej.

Piśmiennictwo

1. Badzińska E. (2011), Konkurowanie przedsiębiorstw w segmencie młodych konsumentów, PWE, Warszawa. Brdulak J. (2001), Problemy rozwoju regionalnego, t. V, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa: 89.
2. Brdulak J. (2001), Problemy rozwoju regionalnego, t. V, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa: 89.
3. Gorynia M. (1993), Poziomy analizy w naukach ekonomicznych: Ekonomista: 3.
4. Gorynia M. (1998), Zachowania przedsiębiorstw w okresie transformacji. Mikroekonomia przejścia, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
5. Gorynia M. (2012), Konkurencyjność regionalna koncepcje - strategie, przykłady, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa: 15-54.
6. Gorynia M., Jankowska B. (2008), Klastry a międzynarodowa konkurencyjność a internacjonalizacja przedsiębiorstwa, Wydawnictwo Difin, Warszawa: 51-71.
7. Górski J., Sierpiński W. (1977), Historia powszechnej myśli ekonomicznej (1870-1950), PWN, Warszawa.
8. Krugman P. (1994), Competitiveness a Dangerous Obsession, Foreign Affairs, Vol. 73, 2: 45.
9. Nowak S. (1985), Metodologia badań społecznych, PWN.
10. Ziemiński Z. (1995), Logika praktyczna, PWN, Warszawa.

Liczba znaków ze spacjami: 20 909